

Úmluva Rady Evropy o prevenci a potírání násilí vůči ženám a domácího násilí (Istanbulská úmluva)

Nová Úmluva Rady Evropy o prevenci a potírání násilí vůči ženám a domácího násilí je nejobšírnější mezinárodní smlouvou, usilující o vyřešení tohoto závažného problému porušování lidských práv. Jejím cílem je nulová tolerance k tomuto násilí a představuje významný krok k tomu, aby se Evropa, ale i svět mimo ni, stal bezpečnějším.

Prevence násilí, ochrana jeho obětí a stíhání pachatelů jsou úhelnými kameny této úmluvy. Ta se ovšem také snaží ovlivnit smýšlení i cítění jednotlivce a obrací se tudíž na všechny členy společnosti, obzvláště pak na muže a chlapce, s výzvou ke změně postojů. V zásadě je to obnovené volání po větší rovnosti mezi ženami a muži, jelikož násilí proti ženám má své nehlubší kořeny v nerovnosti mezi pohlavími ve společnosti a kultura tolerance a popírání ji nadále přizívá.

Průlomové aspekty úmluvy

Úmluva považuje násilí vůči ženám za porušení lidských práv a formu diskriminace. Znamená to, že státy se budou muset zodpovídat, pokud nebudou na toto násilí adekvátně reagovat.

Je to první mezinárodní smlouva obsahující definici pohlaví. Znamená to, že pro ženy a muže platí nejen biologické rozlišení mužského a ženského pohlaví, ale existuje rovněž společensky konstruovaná kategorie pohlaví, jež ženám a mužům určuje specifickou roli a chování. Výzkum prokázal, že určité role a modely chování mohou vést k tomu, že násilí vůči ženám je považováno za přijatelné.

Úmluva zavádí soubor průlomových definic trestných činů, například mrzačení ženského genitálu, vynucený sňatek, nebezpečné pronásledování (stalking), vynucený potrat a vynucená sterilizace. To znamená, že státy budou povinny do svých právních systémů zabudovat závažné přečiny, jež tam předtím neexistovaly.

Úmluva vyzývá veškeré relevantní státní orgány a služby, aby se zapojily do řešení problému násilí proti ženám a domácího násilí koordinovaně. Znamená to, že by úřady a nevládní organizace neměly jednat na svou pěst, ale vypracovat protokoly umožňující spolupráci.

Co úmluva od států vyžaduje?

Prevenční

- změnu postojů, tradičních rolí pohlaví a stereotypů, díky nimž je násilí vůči ženám akceptovatelné;
- proškolení odborníků, kteří pracují s oběťmi;
- zvyšování povědomí o různých formách násilí a jejich traumatizující povaze;
- zahrnutí učebních materiálů týkajících se problematiky rovnosti do učebních osnov na všech stupních vzdělávání;
- spolupráci s nevládními organizacemi, médii a se soukromým sektorem ve snaze oslovit nejširší veřejnost.

Rada Evropy sdružuje 47 členských států, což jsou prakticky veškeré státy evropského kontinentu. Usiluje o rozvíjení společných demokratických a právních principů vycházejících z Evropské úmluvy o lidských právech a z dalších referenčních textů, týkajících se ochrany jednotlivce, včetně žen a dívek. Rada Evropy už od devadesátých let dvacátého století aktivně prosazuje ochranu žen a dívek před násilím na základě pohlaví, konkrétně přijetím Doporučení (2002)5 pro ochranu žen před násilím a také celoevropskou kampaní proti násilí vůči ženám a domácímu násilí v letech 2006-2008.

Úmluva Rady Evropy o prevenci a potírání násilí vůči ženám a domácího násilí (Istanbulská úmluva)

Ochranu

- zajistit, aby smyslem veškerých opatření byly potřeby a bezpečnost obětí;
- vytvořit specializované podpůrné služby, jež budou obětím a jejich dětem poskytovat lékařskou pomoc a psychologické či právní poradenství;
- zajistit dostatečné množství dočasných útluků a zavést bezplatné nepřetržité telefonní linky důvěry.

Stíhání

- zajistit, aby násilí vůči ženám bylo považováno za trestný čin a náležitě trestáno;
- zajistit, aby pro žádný násilný čin nemohly být přijatelné výmluvy na kulturu, tradiční zvyky, náboženství nebo takzvanou "čest";
- zajistit, aby v průběhu vyšetřování a soudního řízení měly oběti možnost využít speciálních ochranných opatření;
- zajistit, aby orgány zajišťující dodržování zákona reagovaly na žádosti o pomoc bez prodlení a nebezpečné situace dokázaly adekvátně zvládnout.

Monitorování

V zájmu důsledného naplňování úmluvy vytvořit specifický monitorovací mechanismus. Skupina odborníků bude dohlížet na to, aby stát postupoval v souladu s úmluvou, a zajistí tak její dlouhodobou efektivitu.

Koho se úmluva týká?

Úmluva se vztahuje na ženy a dívky ze všech společenských vrstev, bez ohledu například na jejich věk, rasu, náboženství, sociální původ, migrační status či sexuální orientaci. Úmluva uznává, že existují skupiny žen a dívek, jež bývají často vystaveny většímu riziku násilí, a státy musí zajistit zohlednění jejich specifických potřeb. Úmluva rovněž apeluje na státy, aby stejná opatření vztáhly i na jiné možné oběti domácího násilí, například muže, děti či starší osoby.

Jakých skutků se úmluva týká?

Úmluva uvádí přehled závažných trestných činů. Trestní a jiný právní postih by měl být zajištěn u následujících skutků:

- Fyzické týrání;
- Psychické týrání;
- Nebezpečné pronásledování (stalking);
- Sexuální násilí, včetně znásilnění;
- Sexuální obtěžování;
- Vynucený sňatek;
- Mrzačení ženského genitálu;
- Vynucený potrat a vynucená sterilizace.

Tímto se dává jednoznačně najevo, že násilí vůči ženám a domácí násilí nejsou soukromou záležitostí. Naopak, pro zdůraznění obzvláště traumatizujícího dopadu trestných činů páchaných v rámci rodiny je možno pachateli uložit přísnější trest, jestliže je obětí manžel(ka), partner(ka) nebo jiný člen rodiny.

Další informace naleznete na adrese: www.coe.int/conventionviolence
nebo kontaktujte: conventionviolence@coe.int